

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Bc. Drahomíra Rezková

VLIV PROFESNÍ ZKUŠENOSTI TLUMOČNÍKA NA JAZYK TLUMOČNICKÉ NOTACE

(THE EFFECT OF THE INTERPRETER'S PROFESSIONAL EXPERIENCE ON THE NOTE-TAKING LANGUAGE)

UK FF ÚTRL, srpen 2017

Diplomová práce Drahomíry Rezkové má charakter teoreticko-empirické studie a věnuje se problematice tlumočnické notace v konsekutivním tlumočení. Konkrétně se zaměřuje na jazyk tlumočnické notace a možný vliv profesní zkušenosti tlumočnicka (studenta) na volbu jazyka notace dle typu textu a rychlosti jeho přednesu.

Diplomová práce (DP) má celkem 102 stran (+přílohy: většina příloh je na přiloženém CD – zejména skeny notace studentů - více než 500 stránek, dále audionahrávky tří projevů a interaktivní kontingenční tabulka a kontingenční graf v programu Microsoft Excel) a je rozdělena, kromě Úvodu a Závěru, do části teoretické (s. 13-43) a empirické (s. 44-88) s osmi základními kapitolami a řadou podkapitol a oddílů. V teoretické části v první kapitole diplomantka nejdříve velmi stručně podává obecnou charakteristiku konsekutivního tlumočení (KT) a tlumočení jako procesu. Zjevně vychází diplomantka z toho, že o KT obecně již bylo publikováno mnoho prací, článků a příruček, a proto se omezuje na základní informace, jež však působí – zřejmě i pod vlivem posledních úprav textu DP – poněkud neuspořádaně a nedotaženě (viz níže). Druhá kapitola je věnována tlumočnické notaci, její roli a přístupům různých „škol“. Autorka opět sází na to, že o notaci bylo napsáno již poměrně dost publikací a že není nutné vše dopodrobna opakovat. Proto se soustřeďuje zejména na tzv. Ruskou školu a alternativní systém zápisu anglického psychologa T. Buzana a snaží se oba modely porovnat a vymezit je oproti tradičním systémům tlumočnické notace. Toto je skutečně zajímavý a nový pohled, avšak je poněkud diskutabilní (do jaké míry je ovlivněn například terminologií převzatou z ruštiny) a částečně je i limitován tím, že diplomantka vychází u ruského badatele R. K. Minjar-Beloručeva pouze ze sekundárních zdrojů - z DP Mariny Hamanových. Zmiňuje se také o nových technologiích, jež v posledních letech ovlivňují i způsob tlumočnické notace (hybridní módy *Simconsec* a *Consec-Simul with Notes* s využitím digitálního pera), kde čerpá zejména z diplomové práce Hedviky Stoklasové (2017). Třetí kapitola probírá jazyk tlumočnické notace a názory jednotlivých badatelů v oblasti teorie tlumočení na používání výchozího jazyka, cílového jazyka, respektive mateřského jazyka, a uvádí argumenty pro a proti. Diplomantka konstatuje, že většina autorů se v různých obdobích přiklání k neutrální možnosti - kombinaci jazyků (s. 29). Poté (3.2. Volba jazyka – empirické práce: s. 31-39) se věnuje empirickým pracím zaměřeným na výběr jazyka tlumočnické notace u tlumočnicků (studentů i profesionálů) a podrobně tyto experimenty popisuje (D. Andresová, H. Damová, C. Szabová, A. Komzáková), jelikož se všemi těmito výzkumy inspiruje v empirické části své DP. Ve čtvrté kapitole se zaměřuje na téma profesní zkušenosti tlumočnicka, jejíž souvislost s jazykem notace ověřuje také právě v empirické části DP. Konstatuje, že (s. 43) dosavadní studie poukazují na to, že volba jazyka notace často možná souvisí i s dalšími faktory – jazykovou kombinací či tím, zde je cílový jazyk mateřský. Tato úvaha by stála za další replikační výzkum s jinými jazykovými kombinacemi (zejména ověření teze o preferenci notace v angličtině).

V empirické části D. Rezková nejdříve podrobně popisuje přípravu svého experimentu – zkoumání vztahu mezi volbou jazyka notace a profesní zkušeností tlumočnicka. Diplomantka pracuje se studenty dvou různých ročníků navazujícího magisterského studia oboru tlumočnictví (v obou skupinách po šesti probandech – experiment s jazykem notace provádí ve dvou částech – v časovém odstupu tří měsíců) a stanovuje si následující pracovní hypotézu (s. 46): „*U studentů z druhého ročníku se objeví více jednotek CJ než u studentů prvního ročníku. Neznamená to však, že počet jednotek CJ bude nutně vyšší než VJ.*“ Podrobně, precizně a metodologicky čistě popisuje účastníky

experimentu, průběh experimentu, charakterizuje zvolené čtyři texty a jednotlivé proměnné (konkrétní x abstraktní texty, rychlé tempo x normální tempo), metodu zpracování dat, kde využívá podobný systém analýzy údajů jako ve studiích Damové a Szabové. Vysvětluje, jakou metodou bude analyzovat tlumočnickou notaci probandů: jazykové jednotky dělí do tří kategorií – jednotky VJ, CJ a kategorie třetího jazyka a dalších prvků. Následně přistupuje k podrobné analýze získaných dat (vybrané zápisy od studentů) – nejdříve studuje data první části experimentu (únor 2017), tj. notaci konkrétního projevu v normálním tempu, konkrétního projevu v rychlém tempu, abstraktního projevu v rychlém tempu a abstraktního projevu v normálním tempu. Konstatuje, že se jí pracovní hypotéza týkající se narůstajícího výskytu CJ s vyšší profesní zkušeností v první části experimentu spíše nepotvrdila (s. 71). Poté analyzuje data druhé části experimentu (červen 2017). Zde se ukázalo, že se hlavní hypotéza potvrdila jen z 50% (s. 81). Ve výskytu CJ se v závislosti na proměnných rychlosti a abstraktnosti projevy rozdílily. Stejně jako v první části experimentu proměnná rychlosti ovlivnila distribuci tak, že i v druhé části byl u obou skupin celkově nižší počet jednotek u projevů rychlých, ať už konkrétních či abstraktních. V oddíle Diskuse (s. 87-88) diplomantka poté provádí srovnání výsledků obou částí experimentu a zjišťuje, zda došlo u obou skupin ke změnám v používání CJ či VJ a hledá možné příčiny pro nepotvrzení své hypotézy. Obtížnost textu především u druhého experimentu měla velký vliv i na jazyk výchozí – počty jednotek byly u snazších projevů vyšší, s obtížností textů klesaly. Výsledky experimentu ukázaly, že vyšší profesní zkušenost (v tomto konkrétním experimentu na omezeném vzorku skupiny šesti studentů 1. ročníku nMgr. a šesti studentů 2. ročníku nMgr. obor tlumočnictví) neměla za následek vyšší výskyt cílového jazyka v notaci.

K obsahové stránce empirické části nemám připomínky, experiment i jeho následná analýza je logicky vystavěná a strukturovaná a celá experimentální analýza a následná diskuse je dobře postavená.

Otázky k obhajobě: je podle Vás a předchozích výzkumů konkrétní jazyková kombinace možným determinantem pro jazyk tlumočnické notace? Proč jste rozhodla nezahrnout do experimentu i případný dotazník pro studenty s otázkami k jejich zápisu? Proč jste se rozhodla nerozebírat se studenty jejich notaci na místě? Jak byste doporučila postupovat při replikaci Vašeho výzkumu?

K formální a jazykové stránce DP mám bohužel řadu připomínek a poznámek: Především teoretická část obsahuje velké množství pravopisných chyb, formulačních nedostatků, překlepů, chybějících interpunkčních znamének i problémů v citování či uvádění bibliografických údajů – i v seznamu použité literatury. Toto mne mrzí o to více, že diplomantka byla několikrát vyzývána, aby před odevzdáním DP ji na několik dní odložila a v klidu si ji znovu přečetla a také ji dala zkontrolovat – po jazykové stránce – dalšímu nezávislému čtenáři. Zcela jistě by bývala mohla takto odstranit většinu chyb. Nebudu všechny chyby zde uvádět (jsou vyznačeny v tištěném exempláři DP), zmíním pouze některé z nich. Seznam použité literatury neobsahuje některé publikace zmíněné v DP, konkrétně diplomovou práci Maryny Hamanovich, z níž D. Rezková vychází v kapitole o alternativních modelech notace. S. 94 je zcela nesrozumitelný bibliografický údaj Mike Dilinger; s. 97 – proč u B. Moser-Mercer je 1997b?; s. 98 Seleskovitch 1968 – nesrozumitelný název publikace; Setton Robin, Motta Manuela /ne Manuel/ 2007. U Obsahu – posunutí číslování Úvodu. Hned v samotném Úvodu s. 11. a 12. („dočasněho výzkumu“, jsme si vědomy“...a dále a jinde: „představili jsme, charakterizovali jsme, snažili jsme se s. 45, atd...). S. 14 – nesrozumitelná formulace: „*Fáze procesu KT, které jsou popsány v dalším oddíle, jelikož fáze procesu tlumočení neprobíhají zároveň*“. S. 16: „Tlumočnick by *kměl...*“, s.17 – nedokončená poznámka pod čarou. S. 18 i jinde – uváděn bibliografický údaj *Jones 2002?* – v seznamu literatury není. S. 28 – chybné citování „Ilg, Lambert v *Interpreting 1996*“; s. 30 – opět několik chybných formulací. S. 39 „*Ericsson definuje experta takto:*“ (avšak definice není uvedena, či až následně).

Přes tyto výše uvedené nedostatky práce Drahomíry Rezkové splňuje nezbytné náležitosti magisterské diplomové práce. Je napsaná poctivě, samostatně, empirická/experimentální část pak metodologicky čistě, terminologicky adekvátně a přináší řadu zajímavých a užitečných poznatků pro teorii i praxi tlumočení, zejména konsektivního tlumočení s notací. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že nastudovala příslušnou odbornou literaturu, že s touto

literaturou dovede pracovat a je schopna jednotlivé úvahy, názory a poznatky získané v empirické části samostatně utřídit, předložit a systematizovat.

Diplomovou práci **Bc. Drahomíry Rezkové** doporučuji k obhajobě a zatím ji hodnotím stupněm horší **velmi dobře**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Praha 4. září 2017

Prof. PhDr. Ivana Čenková, CSc.
vedoucí diplomové práce
Ústav translatologie FF UK